

**การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม**
**Development of Model for Learning Management for Enhancing
Local Consciousness of Senior High school Students
through Socialization Process.**

คณิง เทวฤทธิ์¹
 วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์²
 อภิราตี จันทร์แสง³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูวิชาสังคมจำนวน 14 คน จากนักเรียนจำนวน 57 คน และจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 13 คน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้รูปแบบที่เน้นกระบวนการทางสังคม 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางสังคมจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้อง คือกลุ่มทดลอง 1 ห้อง จำนวน 27 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวน 30 คน การวิจัยนี้เป็นเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม 3) แบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น 4) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสำนึกรักท้องถิ่น 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ครูทั้งหมดไม่เคยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการทางสังคมแต่เคยใช้กระบวนการทางสังคมมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคมมีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

¹ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the problem situation of Learning Management for enhancing the Local Consciousness of Senior High School Students, from 14 Social Studies Teachers as well as 57 Students and Local Wisdoms, 2) to develop the Model of Learning Management for enhancing the Local Consciousness of Senior High School Students through Socialization Process, and 3) to study the findings in usage of Learning Management Model through Socialization Process from 2 classes of Matayomsuksa 5 Students including 27 experimental group students, and 30 control group students. This research was a mixed method. The research instruments were: 1) the Learning Management Model for enhancing the Local Consciousness of Senior High School Students through Socialization Process, 2) the Local Conscious Inventory, 3) the Knowledge and Comprehension Test in Local Conscious, and 4) the Behavioral Observation Form of Local Consciousness. The research findings found that all of teachers never develop the Learning Management Model for enhancing Local Consciousness of Senior High School Students through Socialization Process. But, they used to use the Socialization Process to help them in Learning Management. The Learning Management Model for enhancing Local Consciousness of Senior High School Students through Socialization Process, included quality of Propriety in “The Highest” level. ($\bar{X}$ =4.61) The experimental group students obtained significantly higher posttest learning achievement than pretest at .01 level. Moreover, The experimental group students obtained significantly higher than those of the control group at .01 level.

บทนำ

ปัญหาการขาดจิตสำนึกรักท้องถิ่นของประชาชน เป็นปัญหาพื้นฐานที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการขาดคนมีความรู้ความสามารถในท้องถิ่น เนื่องจากคนมีความรู้ความสามารถของท้องถิ่นย้ายไปอยู่ในเขตเมือง (ปัญหาสมองไหล) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในชุมชน เนื่องจากคนในท้องถิ่นออกไปแสวงหางานนอกพื้นที่ ปรากฏการณ์การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาโอกาสทางการศึกษา หรือหน้าที่การงานที่ดีกว่าปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดความสำนึกในการเป็นเจ้าของท้องถิ่นทั้งสิ้น บทบาทของรัฐในการส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นก็มีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด การพัฒนาจิตนี้รักท้องถิ่นที่พบในระดับหนึ่งล้วนเกิดจากบทบาทของภาคประชาสังคมและองค์กรภายในชุมชนท้องถิ่น หรือกระบวนการทางสังคม (Socialization Process) ทั้งสิ้น (สุรางค์ จันทน์เอม. 2552 : 34) การสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่น (Local consciousness) เป็นแนวคิดที่มีการศึกษากันในแวดวงนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน และนักสังคมวิทยากันมายาวนาน และให้ความสำคัญกับแนวความคิดดังกล่าวว่า จิตสำนึกรักท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาชุมชนและพัฒนาท้องถิ่น หากขาดซึ่งองค์ประกอบด้านนี้แล้ว การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบากและทำได้ล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น การพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่นแทบจะไม่พบกิจกรรมจากหน่วยงานของรัฐ บทบาทด้านนี้ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับองค์กรภาคประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งทำได้ไม่เต็มที่นัก เพราะขาดความพร้อมทั้งในเรื่องของบุคลากรที่มีความรู้เรื่องแนวคิดดังกล่าวและขาดแคลนงบประมาณ (ประเวศ วะสี. 2551 : 29-31) จิตสำนึกรักท้องถิ่น หมายถึง การที่คนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ มีจิตสำนึกที่แสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนของตนเอง ผ่านถิ่นที่อยู่หรือชุมชนท้องถิ่นของตน นอกจากนี้

สำนึกดังกล่าวต้องเกิดจากความต้องการภายในจิตใจที่จะปกป้องหรือพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชุมชนท้องถิ่นของตนในด้านต่างๆ กระบวนการที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นจะต้องผ่านกระบวนการศึกษา สัมภาษณ์ สังเกต บอกล่า โดยองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น ผู้รู้ถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ความสำคัญของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการทางสังคม (Socialization Process) (ปาริฉัตร ลีลาเลอเกียรติ. 2554 : 46) หมายถึง กระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มนุษย์ในสังคมได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ แบบแผนวัฒนธรรม จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง ที่ทำให้ชนรุ่นใหม่ของสังคมได้เกิดการซึมซับปทัสถานของสังคมเพื่อการเป็นผู้มีวินัย รู้จักบทบาท หน้าที่ มีทักษะ ความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม กระบวนการจัดการศึกษาไทยปัจจุบันที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ ทำให้กระบวนการสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นถูกลดความสำคัญ ปลดปล่อยให้เป็นหน้าที่ขององค์กรทางสังคมจัดการกันเอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้จึงต้องลงทะเบียนเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อการขายแรงงานเพราะองค์กรทางสังคมขาดความเข้มแข็งในการส่งผ่านความรู้สู่เยาวชน (วิชัย ภูโยธิน. 2553 : 27) จากการสำรวจนักเรียนที่จบการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประจำปีการศึกษา 2556 จากโรงเรียน 55 โรง พบว่านักเรียนที่ไม่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ร้อยละ 86.24 เดินทางเข้าสู่ตลาดแรงงานในเขตตัวเมืองโดยเฉพาะกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีเพียงร้อยละ 13.76 เท่านั้นที่อยู่กับครอบครัว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. 2556 : 13)

ด้วยเหตุผลสำคัญและหลักการดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้กระบวนการทางสังคม ที่เน้นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำและฝึกคิดด้วยตนเองเป็นสำคัญ ครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นเพียงผู้วางแผนและออกแบบกิจกรรม (เชษฐ์ เกษกุล. 2552 : 140) ตามแนวคิดของ Joyce and Weil (Joyce, and Weil. 2009 : 83) 6 ขั้นตอน คือ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความเชื่อพื้นฐาน วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบสังคม การตอบสนอง และระบบสนับสนุน โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจนได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความตระหนัก ขั้นที่ 2 เข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 หาวิธีแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 หาวิธีอนุรักษ์และประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม
3. ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นในรายวิชาอื่นอีกต่อไป

ระเบียบการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสหวิทยาเขตพลังผึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 14 คน จาก 4 โรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 420 คน ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในสหวิทยาเขตพลังผึ่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสภวิทยเขตพลึงผึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 14 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 13 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนห้วยผึ่งพิทยายจำนวน 57 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 27 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการทางสังคมของครูที่สอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสภวิทยเขตพลึงผึ่ง

3.2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสำนึกรักท้องถิ่น

3.3 แบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น

3.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) มี 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษาจากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มพลึงผึ่งจำนวน 14 คน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม ศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้อง เป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 ห้อง จำนวน 27 คน นักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 1 ห้อง จำนวน 30 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นกระบวนการทางสังคม จำนวน 13 คน

โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 14 คน โดยใช้แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้

2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 วัดระดับจิตสำนึกก่อนเรียนกับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.3 ดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม (APSA) ซึ่งมีรูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Syntax) ดังนี้ ขั้นที่ 1 ตระหนักรู้ Awareness (A) หมายถึง ผู้เรียนต้องรู้ถึงความสำคัญของท้องถิ่น ที่มีต่อคนในสังคม ขั้นที่ 2 ปัญหา Problem (P) หมายถึง การรับทราบปัญหาของท้องถิ่น ขั้นที่ 3 การแก้ปัญหา problem solving (S) หมายถึง ขั้นที่นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มหาทางแก้ปัญหาที่นักเรียนกำลังเผชิญอยู่ ขั้นที่ 4 หาแนวทางในการอนุรักษ์และประยุกต์ใช้ Apply (A) หมายถึง ขั้นที่นักเรียนหาแนวทางในการอนุรักษ์และประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แล้วนำไปออกแบบการเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เวลา 6 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เวลา 7 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่น เวลา 6 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม เวลา 6 ชั่วโมง แล้วนำไปจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมใช้รูปแบบจัดการเรียนรู้แบบปกติในเรื่องศึกษาเดียวกัน

2.4 ทดสอบหลังเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.5 วัดจิตสำนึกรักท้องถิ่นทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.6 สังเกตพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตีความจากข้อสรุปจากแบบสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การตีความจากแบบสังเกตพฤติกรรมการมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน แล้วนำเสนอโดยการพรรณนา (Description)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ one way repeated measure ANOVA (ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน. 2551 : 143) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นและความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสำนึกรักท้องถิ่นของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	Df	t	Sig
ก่อนเรียน	27	9.07	2.00	26	95.299**	.000
หลังเรียน	27	41.70	2.43			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่าเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบจิตสำนึกรักท้องถิ่นก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 27 คน

คะแนน	N	$\bar{X}$	ร้อยละ	หลังเรียนเพิ่มขึ้น	
				$\bar{X}$	ร้อยละ
ก่อนเรียน	27	2.18	43.60	2.60	52.00
หลังเรียน	27	4.78	95.60		

จากตาราง 2 พบว่า หลังการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่น โดยรวมสูงกว่าก่อนเรียน เฉลี่ย 2.60 คิดเป็นร้อยละ 52.00

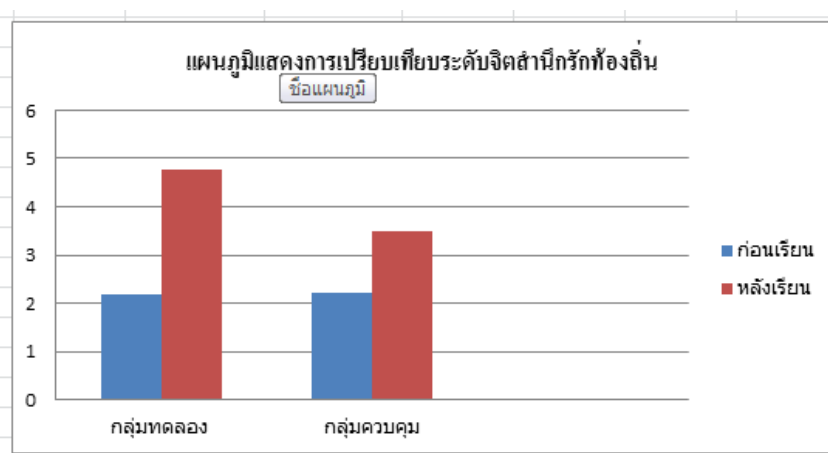
3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบจิตสำนึกรักท้องถิ่นต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	Df	t	Sig
ทดลอง	27	4.79	0.32	55	10.63**	.000
ควบคุม	30	3.24	0.73			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า หลังการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนกลุ่มทดลอง มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสามารถนำเสนอในรูปแบบภูมิได้ดังนี้

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น พบว่า ครูไม่เคยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการทางสังคมแต่เคยใช้กระบวนการทางสังคมมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ เหตุที่สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นมีสภาพตามที่ปรากฏอาจเป็นเพราะครูมีภาระที่ต้องจัดการเรียนรู้เพื่อยกผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของภาครัฐจึงมุ่งเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ครูมีคาบสอนมากเกินไป การพัฒนารูปแบบต้องศึกษาและทำความเข้าใจค่อนข้างมากครูผู้สอนจึงไม่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่น แต่ครูทุกคนเคยใช้กระบวนการทางสังคมมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ อาจเป็นเพราะกระบวนการทางสังคมเป็นความรู้พื้นฐานที่ครูผู้สอนมีอยู่และครูเห็นประโยชน์จึงถูกนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของปาริฉัตร สีสานเลอเกียรติ. (2554 : 123) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูปร่างใจในโรงเรียนชุมชน พบว่าครูผู้สอนมีคาบสอนมากและมีภาระความรับผิดชอบนอกจากงานสอนในโรงเรียนค่อนข้างมากโดยเฉพาะการเร่งรัดปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐและสอดคล้องกับผลการศึกษาของมรกต วัฒนศักดิ์ (2553 : 112-114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานด้านการดูแลพัฒนาการเด็ก พบว่า ครูส่วนมากยังเน้นการพัฒนาความรู้ความจำเป็นหลักให้ความสำคัญกับการพัฒนา ทักษะ เจตคติ น้อยเกินไป โดยเฉพาะในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ต้องพัฒนาสิ่งเหล่านี้เพื่อเตรียมการเข้าเป็นพลเมืองของสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของโสภา ขิปลมณ (2553 : 89-91) ที่ได้ศึกษาสถาบันหรือบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม เอาไว้ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่เน้นเพื่อการก้าวหน้าทางเศรษฐกิจซึ่งต้องมีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตเพื่อการส่งออกทำให้สถาบันครอบครัวเกิด ความอ่อนแอ เกิดปัญหาทั้งในชุมชนเมืองและชนบท

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม มีความเหมาะสมในภาพรวมทุกองค์ประกอบและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Syntax) มีระบบสังคม (Social System) ที่พร้อมคือทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล (กระบวนการทางสังคม Socialization Process) ที่พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ มีการกำหนดบทบาทครู บทบาทกระบวนการทางสังคมและบทบาทนักเรียนที่ชัดเจนและสนองวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีระบบการตอบสนอง (Principle of Reaction) ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคมที่ครูได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบสนับสนุน (Support System) ที่เอื้อและส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ได้มีการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานทางด้านการพัฒนารูปแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ จากนั้นได้สร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ขึ้น คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสำนึกรักท้องถิ่น แบบวัดจิตสำนึกรักท้องถิ่น ที่มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Farthing G. William (1992 : 65-73) ที่ได้ศึกษากระบวนการเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นที่ว่าต้องสร้างให้บุคคลได้รับทราบประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นเห็นความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ เห็น

ความสำคัญของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce, B. Weil, M and Calhoun (2010 : 83-101) ที่ได้ศึกษาและกำหนดกรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปใช้อย่างแพร่หลายควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีแนวคิดที่สนับสนุนการพัฒนารูปแบบนั้นและควรมีการศึกษาบริบทของสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะตามที่ต้องการ ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสำนึกรักท้องถิ่นก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองพบว่ามีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีผลการเรียนรู้เฉลี่ยก่อนเรียนที่ 9.07 และมีผลการเรียนรู้เฉลี่ยหลังเรียนที่ 41.70 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาความรู้เรื่องจิตสำนึกรักท้องถิ่นได้จริง เพราะรูปแบบได้ผ่านกระบวนการที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์จริง ผ่านการสังเกต สัมภาษณ์ อภิปราย ซักถาม การจดบันทึก ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Farthing G. William (1992 : 65-73) ที่ได้ศึกษากระบวนการเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นที่ว่า การที่จะทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง จิตสำนึกรักท้องถิ่น ต้องทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น รับรู้ถึงคุณค่าหลายของทรัพยากรธรรมชาติ เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลต่อตัวบุคคล โดยผ่านกระบวนการศึกษาโดยใช้ประสาทสัมผัสโดยตรงกับการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นนั้น

3. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า รายการที่วัดจิตสำนึกรักท้องถิ่นจำนวน 20 รายการ นักเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านจิตสำนึกสูงขึ้นตั้งแต่ระดับมากถึงมากที่สุดทุกรายการ เป็นเพราะผู้เรียนได้รับการพัฒนาผ่านรูปแบบที่ได้รับการออกแบบมาอย่างถูกต้องตามวิธีการของผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง จึงทำให้ผู้เรียนมีระดับจิตสำนึกที่สูงขึ้น ที่สอดคล้องกับแนวคิดในการวัดจิตสำนึกของ สมพร สุทัศน์ีย์ (2544 : 22-30) ได้ศึกษาวิธีการวัดจิตสำนึกของบุคคล ที่ว่าการวัดจิตสำนึกเป็นการวัดสิ่งที่เป็นนามธรรม ควรใช้คำถามที่มีระดับคะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 ตามรูปแบบของลิเคิร์ต และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bugental, Goodnow and Grusec (2006 : 56-57) และผลการศึกษาของนาฏยา วงษ์คำ (2556 : 106) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าครอบครัว เป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ทักษะ และคุณลักษณะทางจิตใจหลายๆ ประการให้แก่เด็กและวัยรุ่นด้วย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของชินสุมล ไชยศิริ (2556 : 68) ที่ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความเสี่ยงพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า สัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ว่าการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจที่ดีต่อกันจะทำให้ครอบครัวอบอุ่นและพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับจิตสำนึกหลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นเพราะนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการเรียนรู้ที่ผ่านรูปแบบที่ได้รับการออกแบบมาอย่างถูกต้องตามวิธีการของผู้เชี่ยวชาญผ่านกระบวนการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ สังเกต สัมภาษณ์ อภิปราย ซักถาม แต่นักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ผ่านกระบวนการที่กล่าวข้างต้นจึงมีระดับจิตสำนึกที่ต่ำกว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพัตรา สุภาพ (2554 : 24) กระบวนการทางสังคมอันประกอบด้วย ครอบครัว สถาบันการศึกษา เพื่อน ผู้รู้ในชุมชน กลุ่มอาชีพ และสื่อมวลชนสามารถสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกให้กับบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรม การเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุม ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นหลังได้รับการ

พัฒนาตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น อาจมีสาเหตุมาจาก การมีระดับจิตสำนึกที่สูงขึ้นของนักเรียนทำให้เกิดความต้องการที่จะทำให้ประวัติศาสตร์ ทรัพยากร วัฒนธรรม ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้รับการพัฒนาและอนุรักษ์ให้อยู่คู่กับท้องถิ่นตลอดไป ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Farthing G. William (1992 : 74) ที่ศึกษาเรื่องการเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นที่พบว่าบุคคลที่มีระดับจิตสำนึกรักท้องถิ่นสูง จะมีพฤติกรรมในการพัฒนา อนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่น เพื่อประโยชน์และแสดงเอกลักษณ์ให้กับท้องถิ่นตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กระบวนการทางสังคม ควรใช้กับนักเรียนที่มีช่วงอายุประมาณ 16-18 ปีขึ้นไป เพราะนักเรียนจะมีวุฒิภาวะ ทักษะการสังเกต การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์มากพอที่จะเรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกที่เป็นนามธรรมที่ลึกซึ้ง

1.2 เนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ พัฒนามาจากนิยามศัพท์ของคำว่า จิตสำนึกรักท้องถิ่น จากนั้นนำมาเทียบเคียงกับหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้เป็นหน่วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสาระประวัติศาสตร์ หน่วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสาระภูมิศาสตร์ หน่วยวัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นในสาระหน้าที่พลเมือง และคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในสาระภูมิศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับกระบวนการทางสังคม ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านกระบวนการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วตกผลึกเป็นองค์ความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกรักท้องถิ่น ข้อที่ควรเอาใจใส่คือควรต้องจัดสถานการณ์ให้มีความพร้อมที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด นั่นหมายถึงกระบวนการทางสังคมต้องได้ผู้รู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่ต้องการจริงๆ สื่อ เทคโนโลยี การกระตุ้น การเสริมแรง หรือระบบสนับสนุนต้องมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1.3 ระยะเวลาที่ใช้ เวลาที่ใช้ในการศึกษาควรมีความสอดคล้องเหมาะสม เช่น การศึกษาความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติควรศึกษาในช่วงที่ทรัพยากรปรากฏให้เห็นเป็นประจักษ์ชัด ระยะเวลาต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิด การจัดกิจกรรมที่ต้องการส่งเสริมจิตสำนึกควรจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องไม่ควรทิ้งระยะห่างนานเกินไปและการวัดความรู้และจิตสำนึกควรวัดทันทีหลังจากที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบ จึงจะได้ค่าความรู้และจิตสำนึกที่แท้จริงของรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในเรื่องอื่น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษามีจิตสำนึกที่ดีในด้านอื่นๆ

2.2 ควรมีการส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นในระดับชั้นอื่นที่สามารถเรียนรู้ได้ โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย หลักสูตร และบริบทของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชื่นสมล ไชยศิริ. “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อรับรู้ความเสี่ยงพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.” วารสารการวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. 19(2) : 61-70 ; ธันวาคม, 2556.
- เชษฐ เกษกุล. “ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วารสารการวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
15 : 140-147 ; พฤศจิกายน, 2552.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กพลสินธุ์ :
ประสานการพิมพ์, 2551.
- นาฏยา วงษ์คำ. “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการรับรู้ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตไม่
พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดจังหวัดชัยภูมิ,” วารสารการวัดผลการศึกษา.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 19(2) : 110-116 ; ธันวาคม, 2556.
- ประเวศ วะสี. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชุมชนพัฒนา, 2551.
- ปาริฉัตร สีสาลือเกียรติ. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูปร่างในโรงเรียน
และชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2554.
- มรกต วัฒนศักดิ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้จากฐานภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน ด้านการดูแล
พัฒนาการเด็ก. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. 2553.
- วิชัย ภูโยธิน. หน้าที่พลเมือง ม.4-ม.6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2553.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. การสำรวจสภาวะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา 2556. กพลสินธุ์. 2556.
- สุพัตรา สุภาพ. กล่อมเกลางานสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2554.
- สุรางค์ จันทน์เอม. การกล่อมเกลางานสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2552.
- โสภณ ขปิลมันน์. วิถีชีวิตสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์และทางออก. กรุงเทพฯ : นิพนธ์การพิมพ์, 2553.
- Bugental , Goodnow and Grusec. **Cognitive process and Socialization.** New York : Willy.
2006.
- Morrison and Macintyre. **The Socialization Process.** New York, 1975.
- Joyce and Weil. **Model of Teaching.** Boston : Allyn and Bacon, 2009.
- Farthing G. William. **The Psychology of Consciousness.** New Jersey : Prentice Hall,
1992.